

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ
“ОСНОВИ ЗДОРОВ’Я” В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ
ЯК ОДНОГО ІЗ МЕТОДІВ ПРОФІЛАКТИКИ ПОШИРЕННЯ
СОЦІАЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ХВОРОБ СЕРЕД МОЛОДІ**

Олександр ЯНЧЕВСЬКИЙ,

Юрій КОЗАР

ДЗ «Луганський державний медичний університет»

м. Рівне, Україна

Останнім часом світ стикається з численними викликами, пов’язаними зі спалахом соціально небезпечних захворювань. Молоді люди, будучи значною частиною суспільства, особливо вразливі до поширення цих захворювань через різні чинники, включаючи вибір способу життя, недостатню обізнаність і недостатній доступ до інформації про медичну допомогу. У зв’язку з цим існує нагальна потреба впровадити ефективні профілактичні заходи, спрямовані не лише на усунення симптомів, а й на корінні причини цих проблем зі здоров’ям.

Одним з перспективних шляхів вирішення цієї проблеми є інтеграція предмета «Основи здоров'я» в навчальні плани загальноосвітньої школи. Оснащуючи студентів всебічними знаннями про здоров'я, гігієну та профілактику захворювань, цей підхід може надати молодим людям можливість приймати обґрунтовані рішення щодо свого благополуччя та зменшити захворюваність соціально небезпечними захворюваннями в їхніх громадах. Метою даної наукової розвідки є оцінка ефективності вивчення предмета «Основи здоров'я» в загальноосвітніх школах як дієвого методу профілактики поширення цих захворювань серед молоді.

За спеціально розробленою анкетною було опитано 50 учнів 10-11 класів. Опитування учнів проводилося з дозволу батьків. Батьки не дозволили включити до анкети питання, які стосуються статевого життя старшокласників, вживання ними наркотиків та алкогольних напоїв. Отримані під час соціологічного дослідження дані оброблялися статистично з використанням загальноприйнятих методик.

Далі наведено загальні дані про респондентів-старшокласників, які взяли участь у дослідженні.

Серед респондентів 50,0% склали учні 10 класу та 50,0% учні 11 класу. Найбільша частка респондентів за соціальним положенням сім'ї (34,0%) є трудовими мігрантами та (24,0%) приватними підприємцями.

Було вивчено рівень методичного забезпечення навчального процесу з дисципліни «Основи здоров'я». В ході проведення дослідження було вивчено наявність нормативних та методичних документів по забезпеченню викладання дисципліни «Основи здоров'я». В школах мають затверджені на кожний рік робочі програми, а вчителі мають технологічні карти проведення кожного уроку та конспекти матеріалів для кожного заняття.

В загальноосвітніх школах є кабінети основ здоров'я, які оснащені наступним чином: підручниками; навчальними посібниками; фаховими журналами з питань безпеки

життєдіяльності, охорони здоров'я, валеології; довідковою літературою; науково-методичною літературою; матеріалами узагальненого педагогічного досвіду; розробками уроків.

Таким чином можна говорити про наявність необхідного методичного комплексу по забезпеченню навчального процесу за дисципліною «Основи здоров'я».

Було вивчено та проаналізовано спосіб життя, який ведуть респонденти-старшокласники. Вивчалися наступні питання: спосіб харчування респондентів, рівень фізичної активності, термін сну та перебування на свіжому повітрі, час заняття за персональним комп'ютером.

Аналіз наведених даних вказує на те, що більшість опитаних старшокласників веде близький до здорового спосіб життя. Це полягає в нормальному режимі та раціоні харчування, достатній фізичній активності, здоровому за терміном сну.

Але необхідно відмітити, що більшість опитаних школярів (52,0%) більшість вільного часу проводять за персональним комп'ютером тоді як 40,0% із них бувають на свіжому повітрі до однієї години на добу.

Далі досліджувалося питання щодо знання старшокласниками шляхів передачі ВІЛ-інфекції. Отримані в ході статистичної обробки результатів анкетування старшокласників наведено позитивні відповіді респондентів на питання анкети.

Аналіз наведених даних соціологічного дослідження вказує на те, що більше 80,0% опитаних старшокласників знають шляхи передачі ВІЛ-інфекції. Це вказує на високий рівень ефективності занять з навчальної дисципліни «Основи здоров'я». Повністю невірно оцінює шляхи інфікування на ВІЛ 3 (6,0%) опитаних учнів.

Результати, які отримані під час проведення соціологічного дослідження серед учнів старших класів шкіл, є доброю запорукою зниження стигми та дискримінації по відношенню до людей, які живуть з ВІЛ, що на сьогодні є надзвичайно важливою проблемою в державі в цілому.

Наступним кроком дослідження було вивчення та проведення аналізу отриманих під час соціологічного дослідження даних, щодо знання старшокласниками шляхів профілактики ВІЛ-інфікування.

Проведений аналіз наведених результатів дослідження вказує на те, що старшокласники в своїй більшості (більше 80%) вірно знають методи профілактики передачі ВІЛ-інфекції. Не вірно оцінюють методи профілактики передачі ВІЛ-інфекції 4 (8,0%) респондентів. При цьому 5 (10,0%) опитаних старшокурсників вважає, що методом профілактики ВІЛ-інфікування може бути відмова від догляду за ВІЛ-інфікованою людиною.

Далі було встановлено, що значна частка опитаних старшокурсників знають шляхи профілактики туберкульозу та ПСШ. Так, методи профілактики туберкульозу знають 62,5% та ПСШ – 76% опитаних.

При цьому в своїй більшості опитані старшокласники вважають, що вони не мають інформації про захворюваність родичів та знайомих. Так, 76,0% опитаних вважає, що не знає про захворюваність вказаних контингентів на туберкульоз, 92,0% про ВІЛ-статус, а 84,0% про захворюваність на ПСШ.

Наступним кроком дослідження було вивчення самооцінки старшокласниками особистої можливості захворіти на туберкульоз, ВІЛ та ПСШ. Вивчення проводилося за параметрами: захворюваність на вказані хвороби не загрожує, захворюваність загрожує та мають великий ризик захворіти.

Впевнені, що не мають загрози захворіти на туберкульоз 54,0% опитаних, на ВІЛ-інфекцію – 46,0% опитаних та ПСШ – 62,0%. Такий рівень впевненості може знизити настороженість та застосування методів особистої профілактики щодо вказаних хвороб.

Таким чином можна зробити висновок, що в школах мається все необхідне методичне забезпечення викладання навчальної дисципліни «Основи здоров'я». Рівень викладання та його ефективність можна оцінити позитивно. На це вказує високий рівень (більше 80,0%) інформованості старшокласників про шляхи

передачі та методи профілактики таких соціально небезпечних хвороб як ВІЛ-інфекція, туберкульоз та інфекції, що передаються статевим шляхом.

Отже, викладання навчальної дисципліни «Основи здоров'я» проводиться відповідно до типових навчальних планів, які затверджені МОН України. В загальноосвітніх школах наявні кабінети основ здоров'я, які оснащені наступним чином: підручниками; навчальними посібниками; фаховими журналами з питань безпеки життєдіяльності, охорони здоров'я, валеології; довідковою літературою; науково-методичною літературою; матеріалами узагальненого педагогічного досвіду; розробками уроків. В школах наявні затверджені на кожний рік робочі програми, а вчителі мають технологічні карти проведення кожного уроку та конспекти матеріалів для кожного заняття.

Рівень викладання та його ефективність можна оцінити позитивно. На це вказує високий рівень (більше 80,0%) інформованості старшокласників про шляхи передачі та методи профілактики таких соціально небезпечних хвороб як ВІЛ-інфекція, туберкульоз та інфекції, що передаються статевим шляхом. Більше 80,0% опитаних 50 старшокласників знають шляхи передачі ВІЛ-інфекції. Повністю невірно оцінює шляхи інфікування на ВІЛ 3 (6,0%) опитаних учнів.

Старшокласники в своїй більшості (більше 80%) вірно знають методи профілактики передачі ВІЛ-інфекції. Не вірно оцінюють методи профілактики передачі ВІЛ-інфекції 4 (8,0%) респондентів. При цьому 5 (10,0%) опитаних старшокурсників вважає, що методом профілактики ВІЛ-інфікування може бути відмова від догляду за ВІЛ-інфікованою людиною.

Значна частка опитаних старшокурсників знають шляхи профілактики туберкульозу та ІПСШ. Так, методи профілактики туберкульозу знають 62,5% та ІПСШ – 76% опитаних. Впевнені, що мають загрози захворіти на туберкульоз 54,0% опитаних, на ВІЛ-інфекцію – 46,0% опитаних та ІПСШ – 62,0%. Такий рівень

впевненості може знизити настороженість та застосування методів особистої профілактики щодо вказаних хвороб.

Пропонуємо наступні шляхи підвищення ефективності навчальної дисципліни «Основи здоров'я» в загальноосвітніх школах: залучення до проведення занять з дисципліни «Основи здоров'я» практикуючих лікарів за профілем теми заняття та проведення частини занять з відвідуванням відповідних закладів охорони здоров'я: Центрів здоров'я, центрів профілактики та боротьби зі СНІДом, протитуберкульозних закладів охорони здоров'я, наркодиспансерів тощо.

Підсумовуючи, у статті визнається нагальна необхідність профілактичних заходів щодо стримування поширення соціально небезпечних захворювань серед молоді. Вивчаючи предмет «Основи здоров'я» в загальноосвітніх школах, учні можуть отримати знання та навички, необхідні для захисту власного здоров'я та прийняття обґрунтованих рішень, які сприятимуть профілактиці захворювань у їхніх громадах. Завдяки всебічній оцінці ефективності предмета ця стаття має на меті висвітлити його потенціал як цінного інструменту в боротьбі з цими проблемами громадського здоров'я та створенні здоровішого майбутнього для нашої молоді.

ПРЕДИКТОРИ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ ГЛОБАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ

Олена ЯЦИНА

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Останні роки в науковому та побутовому дискурсі все частіше звертається увага на проблеми психічного здоров'я. Сутність психічного здоров'я, його роль у структурі здоров'я, умови та стратегії його збереження, відновлення та зміцнення розкриваються в документах ВООЗ (World Health Organization, 2021). В них